

ВИКОНАВЧИЙ ОРГАН КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
(КИЇВСЬКА МІСЬКА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ)
(ДЕПАРТАМЕНТ КУЛЬТУРИ)

КИЇВСЬКА МУНІЦИПАЛЬНА АКАДЕМІЯ ЕСТРАДНОГО
ТА ЦИРКОВОГО МИСТЕЦТВ

СЦЕНІЧНЕ ТА МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО: ЦИРКОВІ ТА ЕСТРАДНІ ЖАНРИ. НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ

**МАТЕРІАЛИ
ІХ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ КМАЕЦМ**

(Київ, 16 – 18 квітня 2019 року)

КМАЕЦМ – 2019 – Київ

Друкуються за рішенням Вченої ради
Київської муніципальної академії естрадного та циркового мистецтв
Протокол № 3 від 22.04.2019 р.

Редакційна колегія:

- Корнієнко В. В.** – доктор культурології, професор, заслужений діяч мистецтв України, ректор КМАЕЦМ;
Яковлев О. В. – доктор культурології, доцент, перший проректор КМАЕЦМ;
Овчаренко Г. Е. – кандидат педагогічних наук, доцент, заслужений працівник культури України, проректор з навчально-виховної роботи КМАЕЦМ;
Черняк С. Г. – кандидат педагогічних наук, доцент, учений секретар КМАЕЦМ;
Гончаренко І. В. – начальник навчально-методичного відділу КМАЕЦМ;
Стоцька І. В. – викладач кафедри гуманітарних та мистецьких дисциплін.

С 92

Сценічне мистецтво: циркові та естрадні жанри. Науково-методичний аспект : матеріали ІХ наук.-практ. конф. (Київ, 16–18.04.2019) / редкол.: В. В. Корнієнко, О. В. Яковлев, Г. Е. Овчаренко та ін.; КМАЕЦМ. – Київ : НВМ НАКККІМ, 2019. – 216 с.

До збірника включено тексти доповідей та тези виступів на конференції. Досліджено широке коло питань: проблематика та перспективи розвитку українського циркового мистецтва; потенціал аматорського циркового мистецтва в Україні; циркові жанри сценічного мистецтва: теорія та практика; актуальні проблеми теорії і методики естрадних жанрів; специфіка викладання гуманітарних дисциплін у закладах освіти мистецького спрямування; музичне мистецтво: теорія, історія, виконавство, проблеми педагогіки.

Збірник призначено для науковців, викладачів, аспірантів, студентів та усіх небайдужих до розбудови нової мистецтвознавчої та циркознавчої парадигми в науці, а також для широкого кола читачів.

УДК 792.73(477)(066)

Статті друкуються в авторській редакції. Автори відповідають за достовірність викладеного матеріалу, за належність поданого матеріалу їм особисто, за правильне цитування джерел та посилання на них.

**Секція 3: ЦИРКОВІ ЖАНРИ СЦЕНІЧНОГО МИСТЕЦТВА: ТЕОРІЯ
ТА ПРАКТИКА (циркова акробатика, циркова гімнастика,
еквілібристика, жонглювання, пантоміма, клоунада, ілюзія
та маніпуляція, сучасний естрадний танець)**

Шариков Д. І. Прийоми та лексика неокласичних балетних форм Pas de Deux у повітряній гімнастиці на прикладі циркової репрезентації парного корд-де-парель.....	135
Романенкова Ю. В. Наука про мистецтво цирку та мистецтво науки про цирк.....	136
Орел Д. В. Специфіка акробатичного вольтижу на прикладі авторського методу на кафедрі циркових жанрів КМАЕЦМ.....	138
Майбенко О. О. Синтез акробатичних елементів у Contemporary Dance.....	140
Антонов М. Р. Особливості техніки класичного танцю у вихованні професійного артиста цирку на прикладі акробатики та гімнастики.....	142
Кирилюк В. І. Робота балетмейстера-постановника в сучасному цирку.....	144
Кузнецова Т. А. Проблема сприйняття сучасної пантоміми глядачем сьогодні.....	148
Чемирис О. А. Роль ритміки у пластичному вихованні актора-міма.....	150
Скрябіна Н. С. Досвід актора фізичного театру в контексті театральних фестивалів світу.....	153
Гребініченко Ю. Я. Сучасний спорт та фізичне виховання як передумова здорового способу життя студентської молоді.....	155
Кашуба В. Г. Цирк України в кризових умовах: деякі аспекти трансформацій.....	157
Дахновська А. С. Взаємні перетини природи образності сценічного й циркового мистецтва.....	160
Гумарова В. В. Брати Ялові – фундатори української школи циркової акробатики.....	163
Братусь І. В. Деякі питання історії будівлі Національного цирку України.....	164
Стрельцова С. В. Сценічний костюм як втілення синтезу мистецтв.....	166
Качкан Л. В. «Mime rig» Етьєна Декру та «вбогий театр» Ежи Гротовського.....	167
Лаврись А. Я. Розвиток жанру еквілібру в сучасному цирковому мистецтві.....	169
Мельник І. П. Аналіз джерел і публікацій у контексті тематики аматорського циркового мистецтва.....	171

*Братусь Іван Вікторович, канд. філолог. н., доцент,
доцент кафедри образотворчого мистецтва
Київського університету імені Бориса Грінченка*

Деякі питання історії будівлі Національного цирку України

XX століття було надзвичайно важким в долі Києва. Безумовно, що місту довелося пережити чимало проблемних етапів, кожний з яких неминуче забирав людські життя, ламав життєві плани, зривав з місця сотні тисяч мешканців. Та це не було суцільне страждання – місто підіймалося з руїн, налаштовувало мирне життя та безперервно змінювалось. Цирк завжди був місцем позитивних емоцій, ніколи не шкодував усмішок на обличчя мільйонів маленьких киян і гостей столиці. Деяким питанням сучасної будівлі Національного цирку України та культурно-історичного контексту присвячена наша коротка розвідка.

Для киян старшого покоління площа Перемоги часто мала назву Євбаз. Саме ця назва асоціювалася з найяскравішими спогадами дитинства – саме тут здійснювалися «заповідні» мрії про коника, іграшкову гармату чи нові картуз. Дорослі й діти поспішали сюди для «старту» і «накопичення» майнових статків. Дмитро Панов так описує це в своїх спогадах про цю місцину, про продавців Євбазу: «На жаль, це цікаве різноманітне плем'я, що зберігало вікові традиції, незабаром майже повністю зникло зі сторінок історії Києва. Не знаю, в яку чергу запускали німці в Бабин Яр мого продавця і його дружину з дітьми, але сувора правда така, що судячи з усього так воно і було. Довелося жити в часи, коли тільки й устигав помічати, що сонечко світить, як і раніше, а з обличчя землі зникли, з якихось, часом не зрозумілим причин сотні тисяч, а то і мільйони людей. Немає більше Євбазу, давно немає його господарів. На цьому місці, що став свідком їхньої трагедії, споруджений цирк, де кожен день сміються нові люди. Кожного разу, проходячи по асфальтовій площі біля цирку, я ніби знову чую голос Євбазу і бачу його людей, серед яких і я, в шинелі з блакитними петлицями і птахами різного розміру, молодий – двадцятип'ятирічний. Ці три роки, з 1934 по 1937 роки, сміливо можу назвати кращими роками мого життя. Про своїх власних незліченних розстріли говорити було не прийнято. Стукачів ставало все більше» (з книжки «Росіяни на снігу. Доля людини на тлі історичної завірюхи»).

Саме ця територія була місцем постійних міні-спектаклів між продавцями та покупцями. До Євбазу площу Перемоги (таку назву вона носить з 1952 року) називали Галицькою. Та все ж з Євбазом більше традиція пов'язує універмаг «Україна» – там ми в чергах отримували радянські «смаколики» та купляли костюми-тройки пізнього СРСР. Та легенди Євбазу мали і «циркові» елементи – легенди (бувальщини) про вантажника-богатиря Йосипа (прізвисько Лампадик). Наприклад, цей Йосип приходив на Євбаз дуже рано з сильним похміллям, знімав картуза з якогось єврея (що виглядав солідно), піднімав однією рукою десятипудовий рундук і клав картуза під нього, попередньо підклавши газетку. Потім він звертався до власника шапки:

– Високоповажний пане, я перепрошую. Ви хотіли б отримати назад

свою шапку, я хотів би отримати гривений для «поправки здоров'я». Я вважаю, що ми домовимося. Це ж базар.

На нього не ображались – це була «така традиція». Отримавши гроші, Йосип ввічливо дякував і повертав шапку. Та йшов «поправляти здоров'я» молодим молдавським вином («легенда» з книжки Олександра Штейнберга та Олени Міщенко «Через Атлантику на ескалаторі»).

Проект цирку архітектора Володимира Жукова втілювався на території Євбазу в середині 1950-х років. Війна зруйнувала багато будівель, треба було все відновлювати. «Накладками» такого відновлення могло бути й невеличке клонування – кияни можуть побачити рідного брата свого цирку в Мінську. Безумовно, що «військова» доля архітекторів була складною – творчі люди працювали під внутрішнім і зовнішнім тиском. Діапазон архітектурної майстерні при цьому був доволі широким: клуби, корівники, бібліотеки, іподроми, адміністративні будівлі. Але цирк стояв особливим завданням. Його створював колектив із тісною співпрацею з фахівцями циркового мистецтва.

Хто були ці архітектори, повоєнні проектувальники, творці прикрас нашого міста? Так описується в книжці Олександра Штейнберга та Олени Міщенко «... і впала академія» Олександр Риков: «Доля його склалася доволі трагічно. До війни померла його перша дружина... Під час війни загинула друга дружина... Третій шлюб... був випадковим і розлетівся. На фронті він був майором інженерних військ, будував мости, його шанували. Після зарплати він купував в ідальні талони на 15 днів, міняв книжки в бібліотеці, відносив білизну в пральню... А на залишок грошей він купував горілку і запирався з нею вдома зазвичай на три дні. Після цього на четвертий день він без запізнення приходив на роботу... і повідомляв всім про... коліки».

Подібні проблеми були масові в ті часи. Внаслідок подібних хвороб часто призупинялася авральна робота. Тому до роботи над проектом будівлі Київського цирку долучали молодих спеціалістів. В книжці Олександра Штейнберга та Олени Міщенко «... і впала академія» наводяться спогади одного з них. Спочатку він зрадів подібному проекту.

Але колеги йому поспівчували – вважалося, що важко працювати з В. Жуковим. Саме Жуков здійснював «авторський нагляд». Ось уривки сентенцій В. Жукова (він був, за спогадами, у доброму гуморі тоді): «Цирк – це не клуб якийсь. Цирк є цирк. Тут все складно. Треба з усіма поговорити: з клоунами, еквілібристами, акробатами, навіть з уніформістами. Ти з слонами і верблюдами розмовляв? Ні! А я розмовляв. Ти у мавп і морських слонів питав? А я питав... У всіх питав... Він (*Kio*) мені каже: «Мені треба розпилувати жінку на манежі на дві частини, а ти мені передбач лаз під сектором... щоб вона могла пробігти і я міг спустити її під бій литаврів... Я передбачив такий лаз... Так прийшли електрики і проклали в ньому високовольтну лінію. Хай тепер спробує пролізти...».

Ми лише коротко торкнулися питань будівлі Національного цирку України. До 30-х років XX ст. на його місці стояла перша побудована з заліза в Російській імперії церква (Церква Іоана Златоуста). Та ще багато фактів залишилося поза нашим дослідженням.